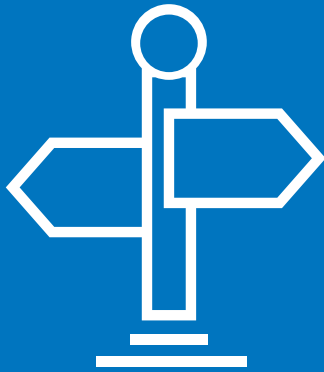

2017

Kijk op actuele ontwikkelingen
in beleid voor
cultuureducatie en cultuurparticipatie

2020

Met een nieuwe kabinetsperiode in het vooruitzicht (2017-2020), wil het Landelijk Kennisinstituut Cultuureducatie en Amateurkunst (LKCA) politiek en beleidsmakers graag een overzicht geven van de actuele ontwikkelingen op het terrein van cultuur in onderwijs en vrije tijd. De aandachtspunten zijn: de waarde van cultuur voor individu en samenleving, verankering van cultuur in het onderwijscurriculum, verbinding van cultuuronderwijs met de culturele omgeving en aansluiten op de diversiteit in actieve cultuurparticipatie.

Uitgangspunt van het staande landelijke beleid op het terrein van cultuureducatie en cultuurparticipatie is vrije toegang van alle burgers tot een rijke kennismaking met cultuur op school en goede mogelijkheden om zich in hun vrije tijd cultureel en kunstzinnig verder te ontwikkelen.

Dit veronderstelt een gezamenlijke aanpak van overheden, cultuur- en onderwijsinstellingen en ondernemers, en dus afstemming, uitwisseling en samenwerking. Cultuureducatie en cultuurparticipatie raken daarbij aan verschillende beleidsterreinen.

.....

De waarde van cultuur voor individu en samenleving

Cultuur is in zijn diverse uitingsvormen van waarde, zowel intrinsiek als instrumenteel, voor individu en samenleving, in onderscheidende en verbindende zin, in onderwijs en vrije tijd.

Cultuur is van belang voor persoonlijke ontwikkeling, inclusie en zingeving.

Zoals door het leren, beoefenen en vertonen van kunst. Kunst stelt ons in staat

de werkelijkheid te bevatten. Kunst kan ontregelen, betekenisgeven, confronteren, spiegelen, verstoren, overdrijven, et cetera.

Dat altijd in de combinatie vakmanschap, oorspronkelijkheid, vernieuwing.

In het cultuurbeleid staat uiteraard de intrinsieke waarde van kunst voorop.

> www.lkca.nl/waardecultuur

In deze fundamentele rol van blikopener zijn kunst en wetenschap in het diepst publieke zaken. De lange-termijnopbrengsten kunnen niet worden afgeschermd en vloeien uiteindelijk terug naar de hele maatschappij. Ze maken voor iedereen de wereld groter en rijker.

Prof. dr. Robbert Dijkgraaf, Universiteitshoogleraar, Universiteit van Amsterdam. (In NRC Handelsblad, 29 augustus 2015 – Paradijsdebat Kunsten '92).

.....

De culturele sector omvat naast de kunsten ook media, erfgoed en de creatieve industrie. Cultuur vormt ook een motor voor creativiteit en innovatie, en kan een belangrijke rol spelen bij de aanpak van complexe vraagstukken.

Er is veel te winnen bij verbindingen met partijen buiten de cultuursector, zoals scholen, universiteiten, bedrijfsleven en maatschappelijke organisaties. Cultuur levert een bijdrage aan de hedendaagse kenniseconomie, is een bron van inkomsten en dragen bij aan een aantrekkelijk vestigingsklimaat. Verder wordt cultuur veel ingezet voor maatschappelijke thema's als vergrijzing, probleemjongeren, gezonde leefstijl, diversiteit, radicalisering en segregatie. Cultuureducatie en cultuurparticipatie raken daarmee aan beleidsterreinen als sport, zorg, welzijn, onderwijs, economie, gebiedsontwikkeling,

toerisme, recreatie en citymarketing.

> www.lkca.nl/verbindingen

Onderwijs gaat over meer dan taal en rekenen.

Cultuureducatie is dan ook een onlosmakelijk onderdeel van de brede vormende opdracht van het onderwijs.

Jet Bussemaker, minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap

In: Ruimte voor cultuur - Uitgangspunten cultuurbeleid 2017-2020

.....

Cultuur in het curriculum, verbinding met de culturele omgeving

Cultuureducatie is speerpunt in het landelijke cultuurbeleid, met focus op het primair onderwijs.

Het beleid richt zich vooral op cultuureducatie in het funderend onderwijs omdat daar alle leerlingen bereikt worden en een basis gelegd kan worden voor een rijk cultureel leven. Uiteraard moet dit beleid zich ook verhouden tot het onderwijsbeleid. Toch is de inbedding van cultuur in het onderwijscurriculum nog onvoldoende geborgd. Dit ondanks landelijke aandacht door het programma Cultuureducatie met Kwaliteit (2013-2016) en het leerplankader kunstzinnige oriëntatie (SLO, 2014). Ook dreigt een succesvolle aanpak in het primair onderwijs geen vervolg te krijgen in het voortgezet

Kunst in het onderwijs zou moeten gaan over persoonlijke ontwikkeling, en niet om fröbelen op de vrijdagmiddag of een cultuurkaart afknippen. Uiteindelijk gaat het in de kunst om verbeelding, inzicht, denkkraft, motoriek en overdracht van ideeën. Die kwaliteiten zijn op alle terreinen in het leven waardevol, en daar zou de focus van het kunst-onderwijs moeten liggen.

Barbara Visser, voorzitter Akademie van Kunsten en beeldend kunstenaar

.....

onderwijs. Vernieuwing van het vak CKV vraagt ook om hernieuwde aandacht voor de positie van cultuureducatie in het voortgezet onderwijs.

> www.lkca.nl/cultuuronderwijs

In het traject Onderwijs2032 is er veel aandacht voor persoonlijke en maatschappelijke identiteitsvorming. Cultuureducatie levert daar een wezenlijke bijdrage aan.

Toch blijft er risico dat cultuureducatie ondersneeuwt, omdat men vooral in de basisvakken

- taal, Nederlands, Engels, rekenen en wiskunde - resultaten wil boeken, en scholen alleen hierop worden afgerekend. De grote vrijblijvendheid zorgt er voor dat niet elke leerling in gelijke mate de gelegenheid heeft om kennis te maken met kunst en cultuur. Meer dan ooit is er nu breed draagvlak voor een sterk profiel van cultuur in een nieuw curriculum en voor een norm waarvoor overheden, onderwijs- en cultuursectoren gezamenlijk verantwoordelijkheid willen nemen. Dit biedt de kans om te komen tot een breed gedragen standaard voor de culturele vorming van kinderen en jongeren: het kader *Basis voor Cultuureducatie*.

> www.lkca.nl/curriculum

De Tweede Kamer heeft de minister gevraagd te komen tot een overkoepelend kader voor cultuureducatie.

Er is behoefte aan helderheid over wat kinderen moeten kennen en kunnen, welke faciliteiten en voorzieningen er in de omgeving van het kind nodig zijn en wat de rolverdeling is en verantwoordelijkheden zijn van overheden, onderwijs en culturele partijen. Het LKCA ontwikkelt hiertoe het kader Basis voor Cultuureducatie dat in september 2016 gereed is. De afstemming en verbinding tussen scholen en de culturele omgeving is hierbij essentieel, net als de afstemming en verantwoordelijkheden van de verschillende overheidslagen.

> www.lkca.nl/basis-voor-cultuureducatie

De diversiteit in actieve cultuurparticipatie

Het aantal amateurkunstbeoefenaars is stabiel. Ongeveer zes miljoen Nederlanders zijn actief bezig met cultuur in de vrije tijd (zingen, dansen, schilderen, tekenen, schrijven, muziek, film, theater, erfgoed).

Cultureel actief zijn biedt een zinvolle tijdsbesteding, ruimte voor individuele en collectieve ontplooiing en geeft gelegenheid om te tonen wie je bent.

> www.lkca.nl/actieve-cultuurparticipatie

Cultuur heeft zeer diverse uitingsvormen, iedereen heeft ermee te maken. Het kan daarmee zowel bijdragen aan de identiteitsvorming van met name jongeren, als een verbindend element vormen in onze pluriforme samenleving.

In plaats van cultuur naar de samenleving te brengen is het zaak aan te sluiten bij de diversiteit aan culturele uitingen die er al in de samenleving is. Wie uitsluitend uitgaat van klassieke opvattingen over inhoud en kwaliteit van cultuur gaat voorbij aan

de manier waarop groepen in de samenleving hun wereld verbeelden en hoe zij cultuur daarvoor inzetten. Zicht op de diversiteit aan cultuurparticipatie is daarom noodzakelijk voor aansluiting bij ieders leefwereld.

> www.lkca.nl/diversiteitcultuur

Buitenschoolse kunsteducatie richt zich te veel op de blanke gegoede middenklasse. Leerlingen met een andere culturele achtergrond, of met werkloze ouders, profiteren er niet of nauwelijks van. Dat moet echt anders.

Dries Vanherwegen, cultuur- en onderwijs-socioloog (Universiteit Gent)

.....

Cultureel actief zijn, draagt op verschillende manieren bij aan de ontwikkeling van individu en maatschappij. Dit moet beter zichtbaar gemaakt worden, dwars door alle culturele en economische scheidslijnen heen.

De campagnemaand 'ikTOON - kunst van iedereen' is hier een goed voorbeeld van.

> www.iktoon.nl

Kunstonderwijs zou beschikbaar moeten zijn voor elke leerling, op welk onderwijsniveau dan ook.

Er is niets elitairs aan de beleving van kunst, je moet er alleen ooit mee in aanraking komen.

Ramsey Nasr, schrijver, acteur en regisseur (tot 2013 Dichter des Vaderlands)

.....

Wat doet het LKCA in 2016?

Het LKCA gaat dit jaar in gesprek met politici en beleidsprofessionals op het gebied van cultuureducatie en cultuurparticipatie over de hierboven beschreven actuele kwesties, verantwoordelijkheden en uitvoering. Betrokken bij dit beleid zijn onderwijs- en cultuurinstellingen, overheden én politiek op landelijk, provinciaal en lokaal niveau. En verder:

- de **UNESCO Week van de Kunsteducatie 2016** in het teken van vluchtelingen en cultuur met lokale culturele activiteiten in het licht, lezingen, gesprekken, en een inspiratiedag (23-28 mei)
> www.lkca.nl/unesco-week-van-de-kunsteducatie
- de **campagnemaand amateurkunst 'iktoon - kunst van iedereen'** in samenwerking met gemeenten (juni)
> www.iktoon.nl
- het **landelijk congres** voor professionals in cultuureducatie en cultuurparticipatie op festival Bombarie (Jaarbeurs, 23 juni) > www.lkca.nl/congresdag-bombarie
- publicatie van het kader **Basis voor Cultuureducatie** (september)
> www.lkca.nl/basis-voor-cultuureducatie
- presentatie van de **handreiking lokaal beleid ouderen en cultuur** (8 september)
- publicatie van de **Beleidsagenda cultuureducatie en cultuurparticipatie 2017-2020** die actuele beleidskwesties uitgebreider in kaart brengt (najaar)
- regiobijeenkomsten en werkbezoeken voor landelijke, provinciale en lokale politici (najaar)
> www.lkca.nl/beleid
- conferenties **De Kunst van... verschillen overbruggen** en **De Kunst van ....professionals in ouderen en cultuur** (10 en 11 november)

Geïnformeerd blijven over actuele ontwikkelingen in beleid op het terrein van kunst en cultuur in onderwijs en vrije tijd? Meld je aan voor de nieuwsbrief Kijk op Beleid: www.lkca.nl/beleid/nieuwsbrief

Contact

Landelijk Kennisinstituut Cultuureducatie en Amateurkunst (LKCA),
Marlies Tal (afdelingshoofd beleid), marliestal@lkca.nl, tel 030 - 711 51 00, www.lkca.nl

Het LKCA is het landelijk kennisplatform voor educatie en participatie in kunst en cultuur. We dragen bij aan de kwaliteit van praktijk en beleid door kennis toegankelijk te maken, te delen en te ontwikkelen. We stimuleren de professionele ontwikkeling van het veld door ontmoeting en debat en we bieden advies bij vraagstukken op het gebied van cultuureducatie en cultuurparticipatie.